

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-372/22 – 1

Kohtuasi C-372/22

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

9. juuni 2022

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

tribunal d'arrondissement (piirkondlik kohus, Luksemburg)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

8. juuni 2022

Hageja:

CM

Kostja:

DN

[...] **Kohtuotsus** [...] **8. juunil 2022**

[...]

P o o l e d:

[...] **CM**, sündinud [...] 1979 [...] (Prantsusmaa), elukoht [...] Luksemburg, [...],
hageja [...],

[...] **j a:**

[...] **DN**, sündinud [...] 1978 [...] (Prantsusmaa), elukoht [...] (Prantsusmaa),
[...]

kostja [...],

[...]

MENETLUS

Võttes arvesse 1. detsembri 2020. aasta kohtuotsust [...], peatas kohus menetluse seniks, kuni tribunal judiciaire de Nanterre'i (Nanterre'i esimese astme kohus, Prantsusmaa) perekonnaasjade kohtunik on määranud, kas asi allub sellele kohtule [...].

[...]

Kohtuliku arutelu jätkamise eesmärk

[...] Perekonnaasjade kohtunik määras 11. maiks 2022 istungi, et arutada ainult *lis pendens*'i ja rahvusvahelise territoriaalse kohtualluvuse küsimusi.

[...] CM väidab, et asi allub tribunal d'arrondissement'ile nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega (edaspidi: määrus (EÜ) nr 2201/2003) artikli 9 lõike 1 alusel, arvestades, et nimetatud artikli kohase kohtualluvuse ajaline kriteerium seondub seadusliku kolimisega, ilma et seda mõjutaks kohtuotsuse kuupäev; samuti arvestades, et 12. juuni 2020. aasta [...] kohtuotsuses [...] tuvastati, et kolimise kuupäev oli 30. august 2020, [...] [seega oli tema hinnangul olemas] õigus pöörduda Luksemburgi perekonnaasjade kohtuniku poole kuni 30. novembrini 2020. Võttes arvesse Prantsusmaal tehtud otsuseid, ei ole enam *lis pendens* olukorda määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 19 tähenduses. Normikonflikti korral sama määruse artikliga 15 prevaleerib artikli 9 lõige 1, sest selle kohaldamisele viidatakse artiklis 8 sõnaselgelt. Lisaks on artikli 15 lõike 1 kohaldamise eeldused kumulatiivsed ja need ei ole käesolevas asjas täidetud, sest selle kohtu perekonnaasjade kohtunikul on asja arutamiseks kõige paremad võimalused, kuivõrd ta teab neid lapsi ja selle kohtuasja asjaolusid. Kuna Prantsuse kohtunik asus seisukohale, et sellele kohtule asi ei allu, siis tähendaks artikli 15 kohaldamine käesolevas asjas õigusemõistmisest keeldumist.

[...] DN leiab samuti, et arvestades Prantsusmaal tehtud otsuseid, ei ole enam *lis pendens* olukorda. Teisalt leiab ta, et käesolevas asjas tuleb kohaldada määruse (EÜ) nr 2201/2003 artiklit 15, ja annab oma formaalse nõusoleku kohtuasja üleviimiseks, nagu seda on nõutud nimetatud artikli lõike 2 viimases osas. Ta väidab, et käesoleval juhul on täidetud kõik artikli 15 lõike 3 asjakohased kriteeriumid, sest Prantsusmaa kohtutel on selle asja arutamiseks paremad võimalused kui Luksemburgi kohtutel.

Olulised asjaolud

Perekonnaasjade kohtunik tegi 12. juuni 2020. aasta kohtuotsusega [...] ühiseid alaealisi lapsi [...] AF-i ja [...] BG-d puudutava taotluse kohta järgmise otsuse:

„(...) määrata alates 31. augustist 2020 ühiste alaealiste laste [...] AF-i, sündinud [...] 2009, ja [...] BG, sündinud [...] 2010, seaduslik elukoht ja alaline viibimiskoht DN-i [...] juurde,

otsustab, [...] [et] CM teostab alates 31. augustist 2020 ühiste alaealiste laste [...] AF-i ja [...] BG suhtes suhtlus- ja majutamisõigust [...] järgmistel tingimustel, kui pooled ei lepi kokku teisiti:

[...] [suhtlusõiguse teostamise tingimused]

See kohtuotsus on omandanud *res judicata* õigusjõu [...].

Siinkohal tuleb meelde tuletada, et käesolevas asjas peatas tribunal d'arrondissement'i perekonnaasjade kohtunik pärast 1. detsembri 2020. aasta kohtuotsust [...] selle kohtu menetluse määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 19 ja nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust, kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist ning koostööd ülalpidamiskohustuste küsimustes, artikli 12 alusel seniks, [kuni] tribunal judiciaire de Nanterre'i (Nanterre'i esimese astme kohus, Prantsusmaa) perekonnaasjade kohtunik on otsustanud, kas asi allub temale [...].

Tribunal judiciaire de Nanterre'i (Nanterre'i esimese astme kohus, Prantsusmaa) perekonnaasjade kohtunik otsustas 17. septembri 2021. aasta kohtuotsusega määruse (EÜ) nr 2201/2003 artiklite 8 ja 9 alusel järgmiselt:

„(...) - et 14. oktoobril 2020 ehk kolme kuu jooksul pärast alaealiste laste seaduslikku kolimist esitas [...] CM tribunal d'arrondissement de Luxembourg'ile (Luxembourg'i piirkondlik kohus, Luksemburg) avalduse suhtlus- ja majutusõiguse teostamise tingimuste muutmiseks [...]

- et millestki ei ilmne, et [...] CM on tunnustanud Prantsusmaa kohtute pädevust.

Sellest tulenevalt, võttes arvesse eespool nimetatud tekste, ei kuulu asi tribunal judiciaire de Nanterre'il (Nanterre'i esimese astme kohus) alluvusse.

[...]“.

Cour d'appel de Versailles (Versailles' apellatsioonikohus, Prantsusmaa) sedastas 3. märtsi 2022. aasta määruses, et „ta ei ole [...] DN [...] [apellatsioonkaebust] vastu võtnud“.

[...]

Otsuse põhjendused

12. juuni 2020. aasta kohtuotsuses [...] on märgitud:

- ühelt poolt järgmistel põhjustel, tulenevalt laste [...] AF-i ja [...] BG huvidest, lükkamaks edasi seadusliku elukoha ja hariliku viibimiskoha muutmise otsuse jõustumist: „*selleks, et võimaldada lastel lõpetada kooliaasta Luksemburgis ja mõjutada võimalikult vähe suvevaheajaks juba tehtud plaane, tuleb otsustada, et see muudatus jõustub 31. augustil 2020, päeval enne uue kooliaasta alustamist [...]* (Prantsusmaa)“;

[...]

Muudatuse selliselt edasi lükatud jõustumine tähendab, et [...] avaldus, mille CM esitas tribunal d'arrondissement'ile 14. oktoobril 2020 ehk kuus päeva hiljem, kui [...] DN esitas avalduse Nanterre'is (Prantsusmaa), on esitatud kindlasti vähem kui kolm kuud pärast laste kolimise otsuse jõustumise kuupäeva, mis oli 30. august 2020, aga samas rohkem kui neli kuud pärast 12. juuni 2020. aasta [...] kohtuotsust, millega kolimine otsustati, kusjuures see kohtuotsus on lõplikult jõustunud [...].

Euroopa Kohus on määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 15 kohta otsustanud:

- „*määruse nr 2201/2003 artikli 15 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle hindamiseks, kas sellise teise liikmesriigi kohtul, kellega lapsel on eriline side, on asja arutamiseks paremad võimalused, peab liikmesriigi pädev kohus tegema kindlaks, et kohtuasja üleviimine sellisesse kohtusse annab asja läbivaatamiseks tegeliku ja konkreetse lisaväärtuse, arvestades eelkõige teises liikmesriigis kohaldatavaid menetlusnorme; selle hindamiseks, et üleviimine on lapse huvides, peab liikmesriigi pädev kohus tegema eelkõige kindlaks, et üleviimisega ei kaasne ohtu, et lapse olukorda võidakse kahjustada*“ (27. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus, C-428/15);
- „*Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et seda ei saa kohaldada sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, kus asja sisuline arutamine on vastavalt määruse artiklile 12 ja artiklile 8 mõlema kohtu alluvuses, kelle poole on asja lahendamiseks pöördutud*“ (4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus, C-478/17).

Käesolevas asjas on neli asjakohast kriteeriumi (viies, mis seondub „*lapse kaitseks võetavate meetmetega*“, käesolevas asjas ei kohaldu), mis koos alternatiividega on erilise sideme olemasolu tuvastamiseks ette nähtud määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 15 lõikes 3, nii [...] AF-i kui [...] BG osas kumulatiivselt täidetud:

- a) Prantsusmaa on pärast 31. augustil 2020 toimunud kolimist selgelt saanud laste harilikuks viibimiskohaks,

- b) kuna laste varasem harilik viibimiskoht oli samuti Prantsusmaal, viidati 21. jaanuari 2019 kohtuotsuses [...], millega lahendati pooltevaheline vaidlus, sellele küsimusele nii, et „*mõlemad pooled on pärit Pariisi piirkonnast ja perekond elas seal, kuni kolis Luksemburgi, mis oli [...] CM-i jaoks tema elukoht kuni 1. juulini 2015 ja [...] DN-i [...] jaoks [kuni] 2015. aasta augusti[kuu] lõpuni*“,
- c) mõlemal lapsel on Prantsusmaa kodakondsus,
- d) nende ema [...] DN-i harilik viibimiskoht on Prantsusmaal.

Lisaks, võttes arvesse käesoleva kohtuasja asjaolusid, nõuaks tribunal d'arrondissement'i perekonnaasjade kohtunikul menetlustoimingute tegemine – mille vajalikkust tuleb pidada tõenäoliseks laste vanuse ja selle tõttu, et 12. juuni 2020 [...] kohtuotsus on tehtud peaaegu kaks aastat tagasi – kas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 25. novembri 2020. aasta määruse (EL) 2020/1783, mis käsitleb liikmesriikide kohtute vahelist koostööd tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusasjades (kohaldatakse alates 1. juulist 2022), kohaldamist või tekitaks see raskusi geograafilise vahemaa tõttu (näiteks alaealiste ülekuulamisel tsiviilseadustiku (code civil) artikli 388-1 tähenduses). Lõpuks, juhul, kui [...] CM-i avaldus suhtlus- ja majutusõiguse teostamise tingimuste muutmiseks saab võtta vastu, saaks Prantsusmaa perekonnaasjade kohtunik paremini hinnata alates 30. augustist 2020 alaliselt Prantsusmaa territooriumil viibivate laste faktilist olukorda ning määrata vajaduse korral asjakohased tingimused sotsiaalseks raamistikuks ja konkreetselt pakutavateks võimalusteks; järelikult on tegu „*tegeliku ja konkreetse lisaväärtusega*“ enne tsiteeritud Euroopa Kohtu 27. oktoobri 2016 otsuse tähenduses.

Selleks, et tuvastada territoriaalse kohtualluvuse puudumine, leidis tribunal judiciaire de Nanterre'i (Nanterre'i esimese astme kohus, Prantsusmaa) perekonnaasjade kohtunik kaudselt, kuid selgesti, et määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 9 lõike 1, mille kohaldamine on ette nähtud „*erandina*“ sama määruse artiklist 8“, kohaldamine välistab nimetatud artiklile [...] [8 tuginemise, mis näeb ette] kohtualluvuse põhieeskirja [...], ning pärast Euroopa Kohtu 4. oktoobri 2018 otsuse tegemist läheb see vastuollu artikli 15 kohaldamisega, mis on sõnastatud „*erandina*...“.

Nii detailsetes tingimustes tuleb käesolevas asjas selleks, et vastata poolte väidetele territoriaalse kohtualluvuse kohta, selgitada määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 9 lõike 1 sõnastuse tähendust, võrreldes sama määruse artiklitega 8 ja 15. Samuti tuleb kindlaks teha, et määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 9 lõikega 1 ette nähtud kohtualluvusele muudel juhtudel ei saa asjaoludest lähtuvalt ja laia tõlgendust kohaldades tugineda pelgalt taktikalise õigusliku sammuna (näiteks: abinõuna menetluslike tähtaegade ja menetluslike eeltingimuste osas, mis liikmesriigiti erinevad; tuginemaks *ad hoc* pädevuse kriteeriumile, mis on nähtud ette nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust, kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist ning

koostööd ülalpidamiskohustuste küsimustes, artikli 3 punkt d – mis oleks käesolevas asjas ainuks kriteerium, mis võimaldab tuvastada, et asi allub territoriaalselt Luksemburgi perekonnaasjade kohtunikule).

Seetõttu tuleb menetlus peatada ning esitada Euroopa Kohtule käesoleva kohtuotsuse resolutsiivosas esitatud küsimused [...].

NEIL PÕHJUSTEL:

[...] peatab menetluse ja esitab Euroopa Kohtule järgmised küsimused:

I. Kas nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, artikli 9 lõiget 1 tuleb kohaldada:

- a. avaldusele muuta suhtlusõigust nimetatud määruse artikli 2 punkti 10 tähenduses, kui suhtlusõiguse omaja, kes sai selle õiguse kohtulahendi alusel, milles määratud suhtlusõiguse teostamise jõustumise kuupäev lükati laste huvides edasi, kuid kohtuotsus on jõustunud ja omandanud seadusjõu, esitas suhtlusõiguse muutmise avalduse laste eelmises hariliku viibimiskoha liikmesriigis rohkem kui neli kuud enne kohtusse pöördumist artikli 9 lõike 1 alusel,
- b. ja seda eksklusiivselt, võrreldes määruse artiklis 8 sätestatud kohtualluvuse põhieeskirjaga,

kuivõrd sama määruse põhjenduses 12 on täpsustatud, et „*käesoleva määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes kujundatakse lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal [...] jurisdiktsioon peaks esimeses järjekorras olema lapse alalise elukoha riigil, välja arvatud teatavatel lapse elukoha vahetamise juhtudel [...]“?*

II. Kui vastus küsimusele I on jaatav, siis kas nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, artikli 9 lõikest 1 tulenev kohtualluvus, mis on ette nähtud „*erandina selle määruse artiklist 8*“, läheb vastuollu sama määruse artikli 15 kohaldamisega, mida kohaldatakse „*erandina*“ ja „*siis, kui see on lapse parimates huvides*“?

[...]